

ॐ གོཏ་གོཏེ་ལཱ་ལཱ་ལྟུམ་། འཕོའི་ལྟུང་། ལྟུང་ལྟུང་།

ལཱ་ལྟུང་ལྟུང་ལྟུང་།

ལྟུང་ ༢༠༠༡ ལྟུང་ལྟུང་།

ལྟུང་ལྟུང་ལྟུང་ལྟུང་།

ལྟུང་ལྟུང་ལྟུང་ལྟུང་།

图书在版编目(CIP)数据

工贡麻部落历史变迁/兰却加著. —北京:民族出版社, 2001. 12

ISBN 7-105-03769-5

I. 工... II. 兰... III. 藏族—部落—研究—青海省—藏语 IV. K294.4

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2001)第 098933 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

网址: www.e56.com.cn

民族出版社微机照排 迪鑫印刷厂印刷

各地新华书店经销

2002 年 3 月第 1 版 2002 年 3 月北京第 1 次印刷

开本: 850×1168 1/32 印张: 17.875

印数: 0001—2,500 册 定价: 30.00 元

该书如有印装质量问题, 请与本社发行部联系退换
(藏编室电话: 64227665; 发行部电话: 64211734)

ཚོམ་ཐྱིག་འགན་འཁུར་པ།	སྒྲུལ་མ་རྒྱལ་པས།
责 任 编 辑：	卓么加
པར་ཁྱེས་འགན་ཁུར་པ།	སྒྲུ་བཟང་།
责 任 校 对：	扎 桑
མཛེས་ཆ་རྒྱས་འགོད་མཁན།	སྒྲུ་ཐུང་།
美 术 编 辑：	周 方

དེ་ཞོན་གོང་མའི་ལོ་རྒྱུས་འཕོ་འཁྱར་དང་ཡུལ་སྤོལ། ।

* * * *

ལྷ་མཚོག་རྒྱལ་གྱིས་བརྩམས།

* * * *

མི་རིགས་དཔེ་མཛུགས་ཁང་གིས་བཅུན་ཞིང་འཁྲུམས་སྤེལ་བྱས།

(པེ་ཅིན་སྤོ་མིང་ལྷ་ཁྱེད་ལམ་ཨང་14པ། རྒྱག་ཨང་100013

ཁ་པར་ཨང་གྲངས་64234411—6511)

མི་རིགས་དཔེ་མཛུགས་ཁང་གི་སྒྲུལ་འོད་པར་ཐྱིག་ཁང་ནས་པར་བཅུགས།

ཉི་ཞིན་པར་ཁང་ནས་པར་བཅུག།

2002ལོའི་ཟླ་3པར་པར་གཞི་དྲུང་པོ་བཅུགས།

2002ལོའི་ཟླ་3པར་པེ་ཅིན་དུ་པར་ཐེངས་དང་པོ་བཅུག།

དེབ་ཚད་850×1168 1/32 དཔར་གྲུག་17.875

དཔར་གྲངས་0001—2,500 དེབ་རེར་ཚོར་30.00མིན།

མཚན་བརྗོད།

བརྗོད་གཞིའི་དངོས་ཀྱི་རང་བཞིན་ནམ་མཁའ་མཁའ་མཁའ་། མཚན་དཔྱད་གསལ་བྱུང་གཅིག་གིས་ཞེ་དཔྱད་ཅིང་། ། རྟེན་གསུམ་བྱང་འགྲོ་བ་ལ་སྤྱིར་ཁམས་ཅན། ། འདྲེན་མཚོག་མཁའ་ཞིང་དབང་པོར་སྤྱིར་ནས་འདུད། ། ཤེས་རབ་སྒྲིག་གི་རལ་གྱི་སྤྱིར་དཀྱིགས་པས། ། མྱོང་ས་བའི་ལུན་པ་མཐུད་པར་མཁྱེས་པའི་དཔྱད་། ། དག་ལེགས་མེ་རྟོག་གཞོན་ལུང་འཛུམ་པའི་དཔྱད། ། སྐལ་བཟང་བཟག་མེད་སྤྱི་ལུ་ལེན་དེས་སྤྱིར་ས། ། མཛེས་སྤྱུག་སྤྱེག་མོ་སྤྱིར་གི་འཇུག་བག་ལེགས་བྱས་འདྲོད་ལྟས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱུས་བཞིན་པུ་གར་རབ་འཛོམས་ཅན་དཔའི་སྤྱ། ། རབ་སྤྱུན་སྤྱི་དང་བཅེ་བའི་སྤྱུན་དཔྱུས་དག་ལ་རབ་གཡོ་ཚས་ཅན་མས་རང་བཞིན་པད་མོའི་སྤྱབས་སྤྱི་ལུ་ལེན་པར་འཛུམ། ། རི་ལྟར་སྤྱིར་ཅེ་བསྤྱེན་པ་དེ་ལྟར་བཅེ་བའི་འོད་ཀྱི་ཞགས་པས་སྤྱུན་ཚོགས་མ་ལུས་རབ་ཏུ་གྲེག་པ་ཁྱོད། ། བདག་སྤྱིར་འཕྱོ་བའི་རྒྱ་མཚོའི་སྤྱིར་ཏུ་འཇའ་ཚོན་བྱེ་བའི་འོད་དང་འགྲོགས་ཏེ་བཟ་རྒྱས་དེ་ཞིད་སྤྱི་ལུ་ལེན་ས། ། རྒྱལ་ཀྱིན་སྤྱུགས་ཁྱེའི་འོ་མཚོ་འཇུག་ལས་དཀར་གསལ་ལང་ཚོའི་དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱགས། ། བསེལ་སྤྱིར་ས་ཅན་དཔལ་གྱི་འཛུམ་དཀར་ཚོད་ལ་འོད་སྤྱིར་སྤྱིར་གི་ལྷར་ཁང་མཛེས། ། འགྲོ་ལྷན་མཉེས་གསེན་མེ་རྟོག་གཞོན་ལུ་ཞི་བདེ་བདུད་ཚིའི་སྤྱིར་འཛུམ་པས། ། མི་འདྲོད་སྤྱུག་བསལ་སྤྱུག་ལུ་སྤྱུག་པོ་མ་ལུས་སྤྱིར་ཅིག་གཞོན་པར་མཛོད། ། རང་གི་རིགས་ལ་ཞེན་པ་དཀར་པོའི་གསེས། ། གཡུང་རྒྱུད་རིས་སྤྱི་བྱུ་བའི་སྤྱུག་བསམ་ཅན། ། མཚན་ལྷན་དག་གིས་སྤྱི་བའི་སྤྱི་རྒྱས་ནི། ། ཁོ་པོར་ཐོབ་པ་སྤྱི་བས་

དང་དུ་བྱུངས། །མེས་པོ་དམ་པའི་མཛད་རྗེས་གསལ་བྱེད་དུ། །དངོས་དོན་
 བྱང་རབས་ཚོན་གྱིས་མདངས་བྱུང་སྟེ། རྣམ་དཔྱད་པའི་གྱིས་བྲིས་པའི་རི་མོ་
 བྲི། །མཁས་པའི་གཟིགས་མོར་སྤུལ་འདི་སྐལ་བ་བཟང་། །འདི་ནི་གྲགས་་་་
 འདོད་དབྱུག་པས་རྩ་ལ་མིན། །རྒྱས་མེད་གང་བསམ་བཤད་པའི་ཐོ་ཙ་མིན། །
 འོན་ཏེ་བདེན་པ་བཅར་ན་དབྱང་ཚུགས་པའི། །སྟོན་བྱང་གསལ་བྱེད་རིགས་
 པའི་མེ་ལོང་ཞིག །

ཞེས་ཤོ་ལོ་ཀ་འགས་སྟོན་བསུས་ནས་ད་ནི་བོད་ཚོལ་ཁ་གསུམ་ཞེས་སུ་
 གྲགས་པའི་ཡ་གྲུལ་མདོ་སྦྱང་རྟའི་ཚོལ་ཁའི་གས་ཀྱི་མང་འབལ་བྱ་གསུམ་ཞེས་
 པའི་འབལ་གྱི་སར་གནས་པའི་མི་ཕྱེ་ཆེན་པོ་དགོན་གོང་མའི་ལོ་རྒྱས་འཆད་པར་
 བྱེད།

དཀར་ཆག

མཚན་བརྗོད། (1)

ཡེ་ཤུ་དང་པ།

ཐོད་ལྷལ་གྱི་ཕྱོད་བཅུད་དང་མདོ་ལྷན་གྱི་མི་ཞེ་ཆགས་ཚུལ་གླེང་བ། །

..... (1)

དང་པོ། ཐོད་ལྷལ་གྱི་ཕྱོད་བཅུད། ། (1)

གཉིས་པ། ཐོད་མིའི་བྱུང་རབས་མདོ་ཙམ་གླེང་བ། །

..... (6)

གསུམ་པ། མདོ་ལྷན་གྱི་མི་ཞེ་དར་ཚུལ་ལོང་ཙམ་གླེང་བ། །

..... (15)

ཡེ་ཤུ་གཉིས་པ།

《ཕྱ་བ་མ་ཁའ་བྱུང་བྱེད་ཀྱིས་བྱུང་བའི་དགོན་ཤོང་མའི་ལོ་རྒྱུས། །

..... (27)

དང་པོ། རེབ་ཤོང་སྤྱིའི་གནས་ཚུལ། ། (27)

གཉིས་པ། དགོན་ཤོང་མ་རེབ་ཤོང་བཙན་ཞེ་གསུམ་

གྱི་ཡ་གྱལ་གོ་བྱ་ཞེ་ནས་ཆད་ཚུལ། ། (28)

ཡེ་ཤུ་གསུམ་པ།

དགོན་ཤོང་མའི་མི་རྒྱུད་བྱུང་ཚུལ་དང་ཆོ་ཞེ་དཔྱད་ཀྱིས་དེ། །

..... (36)

དང་པོ། མེས་པོ་དག་ལས་བརྒྱུད་པའི་རག་རྒྱུན། །

..... (36)

གཉིས་པ། དགོན་ཤོང་མ་དང་རེབ་ཤོང་བར་གྱི་འབྲེལ་བ། །

..... (39)

གསུམ་པ། དཔོན་ཤོང་མ་སྒྲིལ་གསུམ་པ་འབར་

ལྷ་འདྲེ་སྒྲིལ་པའི་རྒྱ་རྒྱུན། । (39)

བཞི་པ། དཔོན་ཤོང་མ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་གསུམ་པ་འབར་

ལ་ད་ལྷ་འདྲེ་སྒྲིལ་གསུམ་པ་འབར་སྒྲིལ་པ་

དང་ས་བཟུང་རྒྱལ་འདྲེ་སྒྲིལ་པ། ।

..... (42)

ལྷ་པ། དཔོན་ཤོང་མ་སྒྲིལ་ཤོང་དང་འབར་

ལམ་ཆད་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ། ।

..... (44)

ལྷ་པ་བཞི་པ།

དཔོན་ཤོང་མ་སྒྲིལ་སྒྲིལ་བཞི་པ་ལྷ་པ་འབར་པ། ।

..... (46)

དང་པོ་ དཔའ་མཆོག་བཞད་པ། । (46)

གཉིས་པ། ལྷ་པ་བཞད་པ། । (93)

གསུམ་པ། ལྷ་པ་བཞད་པ། । (136)

བཞི་པ། ལྷ་པ་བཞད་པ། । (155)

ལྷ་པ། ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ། । (174)

ལྷ་པ། དཔོན་ཤོང་མ་སྒྲིལ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་

སྒྲིལ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ། ।

..... (175)

བཞད་པ། ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་ལྷ་པ་

ར་ ལྷ་པ་ ལྷ་པ་ ལྷ་པ་ ལྷ་པ་ ལྷ་པ་

ལྷ་པ་ ལྷ་པ་ ལྷ་པ་ ལྷ་པ་ ལྷ་པ་ ལྷ་པ། ।

..... (179)

ལེའུ་ཐུ་བ།

དཀོན་ཤོང་མའི་ཆོ་བའི་རྒྱུག་གཞི། (181)

དང་པོ། ཆོ་བའི་རྒྱུག་གཞི། (181)

གཉིས་པ། ཆོ་ལྷའི་དཔོན་པོའི་དེམ་པ། (190)

གསུམ་པ། འཆང་པེ་རུའི་དབང་ཆ། (195)

ལེའུ་བྱུག་པ།

དཀོན་ཤོང་མའི་ཡུལ་སྤྱོད་དང་དམངས་ཁྲོད་དད་མོས། ।

..... (200)

དང་པོ། རྒྱུ་ཆ་ན་འཆིའི་ཡུལ་སྤྱོད། (202)

གཉིས་པ། འཕྲོ་འདུག་འཆག་

གསུམ་པ། ཡུལ་སྤྱོད། (221)

གསུམ་པ། དམངས་ཁྲོད་དད་མོས། (225)

བཞི་བ། དཀོན་ཤོང་མའི་ཆོས་ལུགས་

དད་མོས་ཀྱི་གནས་ཚུལ། (239)

ལེའུ་བརྒྱན་པ།

དཀོན་ཤོང་མའི་དཀོན་ལྗེ་དང་རྒྱུ་བའི་ལོ་རྒྱུས། (245)

དང་པོ། གསེར་ལག་དཀོན་དག་ལྷན་ཕྱན་

ཆོག་ས་བཏུན་རྒྱས་སྤྱིང་གི་ལོ་རྒྱུས། ।

..... (245)

གཉིས་པ། དཀར་མོ་ལུག་དག་ལྷན་བཀྲ་ཤིས་

ཆོས་འཁོར་སྤྱིང་གི་ལོ་རྒྱུས། ।

..... (319)

གསུམ་པ། ལེའུ་རྒྱ་ཐུགས་མང་གི་གདན་རབས། ।

..... (369)

བཞི་བ། མཁན་སྤྱོད་དཀོན་སོགས་ཀྱི་

གནས་ཚུལ་རགས་བསྟུན། །

..... (392)

ལྷ་བ། དཔོན་ཤོར་མའི་ཆོ་བ་སོ་སོའི་སྤྱི་བ། །

..... (400)

བྱུག་པ། ས་ཡུལ་དཔོན་ཤོར་མ་ཡིན་པའི་ལྷ་

ཆེན་འགའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན། །..... (407)

ལེའུ་བརྒྱད་པ།

དཔོན་ཤོར་མར་དམངས་གཙོའི་བཙོས་བརྒྱུད་བྱས་ཚུན་གྱི་གནས་ཚུལ། །

..... (416)

དང་པོ། ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་

ཐད་གྱི་འཕེལ་འགྱུར། ། (416)

གཉིས་པ། ལོ་གསུམ་རིང་གི་ཤོད་ཆགས་སྒོར། །

..... (420)

གསུམ་པ། ལོ་རབས་རྒྱག་ཚུ་པར་ལེགས་སྒྲིག་

བྱས་ཀྱི་འཕེལ་ཆུས་སྒོར། (427)

བཞི་པ། རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་པོའི་

ལོ་བཅུའི་རིང་གི་གནས་ཚུལ། ། (430)

ལྷ་བ། བཙོས་བརྒྱུད་སྒོ་འབྱེད་བྱས་

ཚུན་གྱི་གནས་ཚུལ། ། (441)

ལེའུ་དྲུག་པ།

དཔོན་ཤོར་མའི་མི་གྲགས་ཅན་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན། །

..... (448)

ཟླ་རབ་ཤོད་དང་པོ། དཔོན་ཤོར་མར་བྱས་ཀྱིས་

ཡོད་པའི་མི་གྲགས་ཅན། །..... (448)

ཟླ་རབ་ཤོད་གཉིས་པ། ས་ཡུལ་དཔོན་ཤོར་མ་ཡིན་པའི་འགོ་བྱིད་

ལས་བྱེད་པ་དང་ཆེད་ལས་མཁས་པ། །

..... (490)

བྱུར་བཞོད་གསུམ་པ། ད་ལྟའི་དགོན་གོང་མའི་ཞང་གཞོན་
པ་ཡན་ཆད་ཀྱི་ལས་བྱེད་པའི་གནས་
ཚུལ་སྣ་ཆོགས་མཆོན་པའི་བྱ་ར། །

..... (522)

བྱུར་བཞོད་བཞི་བ། ཉིས་སྟོང་ལོའི་དགོན་གོང་མའི་
གནས་ཚུལ་མདོར་བསྟུས། །

..... (529)

བྱུར་བཞོད་ལྔ་བ། གསེར་སྟོང་མཆོད་རྟེན་རྩེ་

རྩེ་ལྷན་པའི་དཀར་ཆག། (531)

མཆུག་བྱང་། (560)

མདུན་ཤོག་འབྲེལ་བ། དགོན་གོང་མའི་སྒྲུབ་

རི་ཨ་མེས་སྒྲེ་འཕྱར།

རྒྱལ་ཤོག་འབྲེལ་བ། གསེར་ལག་དགོན་ཕུན་

ཆོགས་བསྟན་རྒྱས་གླིང་།

མདུན་ཤོག་ཁ་བྱང་བྱུག་

བྱིས་གནང་མཁན། རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱི་དགོས་ཀྱི་ཀྲུ་ཞི་གཞོན་

པ་ར་ཕོད་རག་དབང་འཇིག་མེད།

ལཱུ་དང་པོ།

བོད་ཡུལ་གྱི་སྟོད་བཅུད་དང་བོད་མིའི་
བྱུང་རབས་མདོ་སྟོད་ཀྱི་མི་སྡེ་དར་
ཚུལ་བཅས་སྒྲིང་བ། །

དང་པོ། བོད་ཡུལ་གྱི་སྟོད་བཅུད། །

བཀའ་གདམས་སྒྲིགས་བཅ་ལས་“ཤར་རྩེ་གདན་གྱི་བྱང་ཚུགས་ན། །
གནས་སྐྱར་རྒྱལ་བོད་ཅེས་བྱ་བ་ཡོད། ། ”ཅས་པ་དང་རྒྱུ་ལྡན་ཐང་ཡིག་ཏུ་“ད་
ཉི་རྒྱུ་མངའ་ཆབ་ཏུ་གཏོགས་པའི་ས་ཆ་རྣམས་ཀྱི་བདག་པོ་ནི་ཐང་ཡིན།
རྒྱལ་གྱི་ས་ཆའི་བདག་པོ་ནི་བྱ་ཚོད་ཡིན”^① ཅས་པ་ལྟར་གནའ་ལྷ་མོ་ཞིག་ནས།
བོད་མི་རང་གིས་བོན་ནམ་བོད་ཅེས་བར་འབོད་པའི་ཡུལ་གྱི་འདི་ནི། མི་ཡི་
གངས་འབོར་དང་རྟོགས་འབྱོར་མངའ་ཐང་ཤེས་རིག་དར་རྒྱས་གང་གི་ཆ་ནས་
ཡང་གཤགས་པ་དཀར་བོའི་བ་དན་སྤྱིད་ཅེ་ན་གཡོ་བའི་རྒྱ་དཀར་ནག་གི་ཡུལ་གྱི་
གཉིས་ལ་སྟོད་དང་ཤར་ནས་འབྲེལ་ཞིང་། རྒྱལ་བྱང་དང་ཤར་སྟོ་སྟོགས་ཀྱི་
ཚུགས་མཆམས་ནས་རྟོར་དང་། མི་ཡུལ། ལྷ་ཤ ཀའ་མེད། བལ་པོ།
ལྷ་དཀར་ནག་སྟོགས་ལ་ཐུག་པ། དེ་མིན་རྟོག་གཟིག་དང་། ལྷ་རྒྱུ།
ཀམ་རྟོ་མ། འབར་མ་སྟོགས་ཀྱི་ཡུལ་རྣམས་ལའང་ཁད་མི་རིང་བར་གནས།
རང་ཅག་གི་མེས་པོ་རྣམས་ཀྱིས་རང་གི་ས་ཡུལ་འདི་ལ་“གངས་རི་མཐོན་པོའི་
ནི་དབུས། རྒྱ་བོ་ཆེན་པོའི་ནི་མགོ། ཡུལ་མཐོས་གཙང་། ”ཞེས་པ་དང་།

① རྟོན་རྒྱལ་རྒྱལ་དང་ཞིན་ཆིང་ཡིང་གཉིས་ཀྱིས་བསྒྱུར་བའི་《ཐང་ཡིག་གསར་རྩེད་ལས་རྒྱུང་བའི་བོད་ཆེན་
པོའི་མི་དབུགས་》ཞེས་གྲངས་262ན་གསལ།

“འི་མཛོན་པོ་གནས་ཀྱི་ཀ་བ་ཡོད། མཚོ་དམའ་མོ་གཡུ་ཡི་མཚུལ་ཡོད།” ཅེས་
 ཉུ་བྱ་སོགས་ན་བ་བདུད་ཅིའི་བར་མཛོད་དུ་སྐྱབ་པའི་སྟོན་ཆོག་བཟུགས་བརྗོད་
 གི་མཚོད་ཆོགས་མང་པོར་བཟུལ་ཡོད་པ་རྒྱུ་བཞིན་དུ་སྒྲུབ་པ་འདིའི་ཁོར་ཕྱག་གི་
 བར་སྐབས་ན་མས་སྟུ་འོད་དཀར་ཆ་ཤས་ཀྱི་ལང་ཆོ་མངོན་པར་སྒྲུགས་པའི་ཟླ་
 གཞིན་སྟོང་པ་དུ་མ་ལན་བརྒྱུ་ཉིང་ཁྱུང་བཞུགས་པའི་ཁྱུང་བས་བྲན་པ་དང་
 གཉིས་སྟུ་མ་མཆིས་པའི་གངས་ཀྱི་རི་པོ་ཤེལ་དཀར་གྱི་མཚོད་ཉེན་འདྲ་བ་མང་
 པོས་བསྐྱར་ཞིང་། སྟོད་མངའ་རིས་སྟུ་གངས་རིའི་རྒྱན་གཅིག་ཉི་མེ་དང་།
 མདོ་སྟོད་དུ་གངས་རིའི་དམག་དཔོན་ཟུ་ཆེན་སྟོན་ར་དང་། མདོ་སྟོད་དུ་
 གངས་རིའི་དམག་དཔོན་གཉན་ཆེན་ཐང་ཉུ་དང་། དབུས་སྟུ་གངས་རིའི་
 རྒྱལ་པོ་འོ་དེ་གྲང་རྒྱལ་སོགས་པོད་ཀྱི་ཉུ་སྟུང་མཐུ་ཅལ་ཆེན་པོ་གངས་གཉན་
 བརྒྱད་དུ་གྲགས་པ་ཡོད་ལ། མ་ཐམ་གཡུ་མཚོ་དང་། ཡར་འབྲོག་གཡུ་མཚོ་
 ལྱང་གནས་མཚོ་ལྷག་མོ། མཚོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོ་སོགས་མཚོ་དང་མཚོ་ལྷེད་ཀ་
 ཆོག་སྟོང་ལ་བརྒྱ་ཉུག་པོད་ཡུལ་སྟོད་སྟོད་ལྷན་བར་གསུམ་དུ་བྱུང་ནས་ཡོད། དེར་
 མ་ཟད་ཨེ་ཤེ་ཡའི་རྒྱ་པོ་ཆེན་པོ་ལལ་མོ་ཆེའི་འབྲུང་ཁྱུང་ས་ཡང་རང་རེའི་པོད་
 ཡུལ་འདིར་ཡོད་དེ། རྩོ་སྟོགས་སྟུ་རྒྱ་གར་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་གྱུར་འབབ་པའི་སྟོད་
 ཀྱི་ཁ་འབབ་གཙང་པོ་བཞི་དང་། བར་གྱི་ཡར་ཁྱུང་གཙང་པོ་དང་རྩ་རྒྱ་
 སོགས་ཡོད་ལ། སྟོད་ནས་རྒྱ་ནག་གི་ཡུལ་གྱུ་མང་པོ་བརྒྱད་ནས་ཤར་ཕྱོགས་ཞི་
 བདེ་རྒྱ་མཚོར་འབབ་པ་ལའང་ཟ་རྒྱ་དང་འབྲི་རྒྱས་གཙང་པའི་རྒྱ་རྩ་ཁྲི་སྟོང་
 མང་པོ་ཡོད།

གངས་ཅན་པོད་ཀྱི་ཡུལ་འདི་ཆེས་གནའ་དུས་སྟུ་དམའ་ཞིང་དོད་གཤེར་
 འཛོམས་ལ། གང་ས་ཀྱན་དུ་ནགས་ཆལ་སྟག་པོས་གཡོགས་ཤིང་། ཁྱུང་
 ན་མས་སྟུ་སྟོ་བསང་ན་མ་མཁའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཉི་མ་གཞིན་རྒྱས་བཞུགས་པ་ཉུ་བྱའི་
 རྒྱ་རྒྱན་གྱིས་མ་ལུས་བར་གང་སྟེ་གནས་པས་ས་ལ་བརྩུད་ཀྱིས་སྟག་པར་གྲགས།
 དེར་དུས་ཀྱི་ཆོན་རིག་ཞིབ་འཇུག་པ་དག་གིས་རྟོག་ཞིབ་བགྱིས་པའི་འབྲས་བུར་
 ཡང་རི་བོ་དག་གི་ངོས་སྟུ་རྒྱ་མཚོའི་ནང་གི་སྟོག་ཆགས་སྟུ་ཆོགས་ཀྱི་འབྲུར་དོ་

མང་པོ་རྟེན་པ་སོགས་ཚན་རིག་གི་རྒྱ་མཚན་མང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་གངས་ཅན་
 བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདིར་མིའི་འགྲོ་བ་མ་བྱུང་བའི་ཚོན་གྱི་བསྐལ་བ་ཤིན་ཏུ་རིང་པོའི་
 ཏུས་ལ་ཡུལ་ཐམས་ཅད་རྒྱས་གང་ནས་ཡོད་པར་བཞེད་ལ། རང་རེའི་སྐྱེ་རྒྱས་
 དེབ་ཐེར་ཏུ་ཡང་“ཡུལ་འདིར་རི་ལྷང་ཆགས་ནས་མིའི་འགྲོ་བ་མ་ཆགས་པའི་
 ཚོན་ཏུ། རི་ལྷང་ཐམས་ཅད་རྒྱས་གང་ནས་ཡོད་པར་བཤད།”ཅེས་གསལ་ལ།
 ཏུས་ནམ་ཞིག་ན་རྒྱ་གྱི་རྒྱལ་ཡང་“སྒོང་རྒྱ་ལག་ཁ་སྤེ་ནས་རྒྱ་ཐམས་ཅད་དེར་
 སོང་ཞེ། སྒོང་རྒྱ་ལག་ཏུ་ཐིམ་”ཞེས་འཁོད་པ་དང་། རྒྱ་འབྲེལ་སའི་ཡོལ་གྱི་
 རྒྱམས་ཀྱི་ཁ་ཤོར་ཏེ་རྒྱ་རྒྱམས་རྒྱ་མཚོར་བཞུར་བའི་ཡུལ་ཏུ་རིམ་གྱིས་རྩི་ཤིང་
 བགས་ཚལ་རྒྱས་ཤིང་ལྷང་གཞུང་རྒྱམས་སུ་གཙང་པོ་ཆེ་རྒྱང་རྩྭ་ཚོགས་འབབ་
 རྒྱལ་ཡང་ཚོན་གྱི་སྐྱེ་རྒྱས་སུ་“རི་རྒྱམས་ནི་ཤིང་བགས་སུ་སོང་། ལྷང་རྒྱམས་
 བྱི་རྒྱས་ཁེངས་”ཞེས་བྱུང་བ་ལས་གསལ་པོར་རྟོགས། །

ཡུལ་འདིའི་ཆགས་དབྱིབས་ནི་རྒྱལ་མཐོ་ཞིང་ཤར་དམའ་བས་སྤར་གྱིས་
 བཤམ་པ་རྒྱམས་ཀྱིས་“སྟོད་ཀྱི་མངའ་རིས་སྒོར་གསལ་རྩིང་གི་རྒྱལ། ། བར་
 ཏུ་དབྱས་གཙང་ཏུ་བཞི་ཡུར་བ་འདྲ། ། སྟོད་ཏུ་མདོ་ཁམས་སྤང་བྱག་ཞིང་
 ལྷ་བྲ། ། ”ཞེས་གསུངས། །

རང་ཅག་ཁ་བ་ཅན་གྱི་གཞིས་ཆགས་ས་འདི་ཡུལ་གྱི་གཞན་དང་བསྟར་
 བས་བཞུས་ན་བྱུང་པར་ཅན་གྱི་གནས་རྒྱལ་མང་པོ་ཡོད་པ་ནི་འདི་ལྟ་ཞེ། ལྷ་
 རྒྱལ་རྒྱུད་ཀྱི་རི་པོ་རྩོ་མོ་སྤང་མ་དེ་མཚོ་རོས་ལས་སྤྲི་བརྒྱད་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་བཞི་
 བརྒྱ་ཉུག་གི་འཕགས་ཡོད་པས་འཛམ་སྤྱིང་གི་རི་ཆེ་ཆེས་མཐོ་ཤོས་ཡིན་པ་དང་།
 མདོ་དབྱས་མཐོ་སྤང་འདི་ཆ་སྟོན་བྱས་ན་མཚོ་རོས་ལས་སྤྲི་བཞི་སྟོང་ལ་བརྒྱ་
 མཐོ་བ་དང་རྩིའི་རྒྱ་རྩོན་ལ་སྤྲི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ་ས་ལ་གཞིས་དང་སྤམ་སྟོང་ཉུག་ཡོད་
 པས་འཛམ་སྤྱིང་ནས་ཆེས་མཐོ་བའི་མཐོ་སྤང་ཡིན། རྟོད་གང་དང་རང་བྱུང་
 ཆ་རྒྱུན་གཞན་དག་གི་ཆ་ནས་མི་ཡུལ་གཞན་དག་ལས་ཆེས་ཆེར་ཞན་པས་འབྲུག་
 རིམ་གྱིས་བཞུར་བའི་སའི་གྲོ་ལའི་རྩྭ་ཞེ་དང་བྱང་ཞེ་དཔེ་མཚན་ཏུ་ཕྱེད། སྐྱ་
 རྟོང་གཅིག་ཉུག་ཚོན་གྱི་རྒྱའི་མཁས་པས་བོད་ཀྱི་གནས་རྒྱལ་གྱིས་པ་ཞིག་ལའང་

“རྒྱལ་པར་ཐོག་ཤིང་། མོག་འཕྲུག་ རྒྱུ་གཡུག་ སེར་འབབ། ས་ཆ་
 གངས་ཀྱིས་བཟུང་། དབྱར་གཞུང་ནི་ཡུང་གོའི་དབྱིད་དུས་འདྲ། རི་ལྷང་
 བོ་རྒྱལ་པར་འཕྲུག་པས་བཟུངས། རྩ་ལ་དུག་ཆེ། བེ་ལ་ཐོག་ཆེ་མགོ་ཡོམ།
 ”① ཞེས་འཁོད་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་གར་མཁས་པས་ཀྱང་ “ཁ་བ་ཅན་འདི་ནི་
 འཛམ་གཤིས་ཤིང་ལ། ཡུལ་གྲངས་ཆེན་པོ་ལེའམ། དཔྱ་ཡོད་པའི་རན་ཤོས་
 ཡིན་” ཞེས་བཤད། འདི་ལྟར་ཡུལ་གྱི་གཞན་གྱི་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྩོན་ནས་ད་
 བར་གངས་རྒྱུང་ས་འདི་མི་འཆོ་གནས་བྱེད་དགའ་ས་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་མོད།
 འོན་ཀྱང་། རང་ཅག་གི་སྒྲ་རབས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ “ཁོད་ཅེས་བྱ་བ་ཁྱད་པར་
 འཕགས་པའི་ཡུལ། ། རི་མཐོ་ས་གཙང་གངས་རི་གཉན་གྱི་མཁུལ། །
 བསེལ་ལ་མཛེས་པ་ལྷ་གནས་གཞལ་ཡས་ཁང་། ། རོ་མཆར་མདྲ་བྱུང་པན་
 བདེ་འབྱུང་བའི་གནས། ། རྒྱ་པོ་བཞི་འབབ་ཅི་ཤིང་ནགས་ཀྱིས་མཛེས། །
 འབྲུ་རྩ་ལྷ་འབྲུངས་རིན་ཆེན་རྩ་ཆོགས་འབྱུང་། ། སྐར་བཞི་ཀྱན་བྱུང་ཅི་
 ཐོག་མར་ལ་སྒྱུད། ། ” ཞེས་དང་། “རི་ལ་ཤིང་རྩ་ཆང་། ། ས་གཞི་
 ཡངས་པ་ལ། ། འབྲུ་རྩ་ལྷ་ཡི་ཆོགས། ། གོ་མཆམས་མེད་པར་སྒྲིམ། །
 གསེར་དུལ་ཟངས་ལྷགས་ཐོགས། ། རིན་ཆེན་དུ་མ་ཡོད། ། དགའ་
 སྒྱུད་དེ་ལྟར་ཡོད། ། ཡེ་མ་རོ་མཆར་ཆེ། ། ” ཞེས་བཅས་མ་མ་ཡིན་པའི་
 ཆོག་གིས་བརྟོད་བསྟགས་བྱས་པ་ལས། ས་གནས་གཞན་ལ་འབྲམ་རྩ་ལྷང་བ་
 དང་། རང་གི་ཡུལ་ལ་རན་སྒོས་སམ་འཁང་ར་ཡེ་མི་བྱེད་པ་རེད། དེ་ཡང་
 ཡིན་པ་ནི་གནས་འདི་ནི་འཕགས་པ་སྐུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་གདུལ་ཞིང་དམ་པ་
 ཡིན་པས་མཐོ་རིས་ཀྱི་ལམ་རྩ་ལྷ་ལྷིན་ས་ཡིན་པར་ཡིད་ཆེས་པ་དང་། གཞན་དུ་
 བ་གངས་རི་དང་རྩ་རི། བྱགས་རི་དང་སྤངས་རི། གཙང་པོ་དང་རྩ་ལྷང་།
 མཆོ་དང་མཆོའུ། ཐང་ལེབ་མ། གཤོང་དམའ་མོ་སོགས་གང་ས་ཀྱན་ནས་
 དཔའ་བོ་དང་མཁའ་འགྲོ་ ལྷ་སྐྱུ་དང་གཉན་ཆེན། ཡུལ་ལྷ་དང་གཞི་བདག་
 ལེའུ་ལྷ་དང་མཁུར་ལྷ་མཐུ་པོ་ཆེ་རྣམས་རྟག་དུ་མགོ་ན་སྐབས་དང་དབྱང་གཉེན་

① 《བང་ཡིག་གསར་རྟོག་ལས་བྱུང་བའི་ཁོད་ཆེན་པོའི་སྤྱིད་ལུགས་》ཤོག་གྲངས་5ན་གསལ།

དམ་པར་བཀུར་ཡོད་པས། རིང་རྒྱུ་ལྷན་ཞིག་བཅད་པའམ། ས་ལག་
མཐིལ་ཅམ་བསྐྱོག་གས། རྒྱ་ཁོར་བྱ་གར་བསྐྱོག་པ་གར་ཡིན་ཀྱང་དཔལ་...
མཁོན་སྤོང་སྐྱོགས་དག་ལ་རན་བྱ་འགོ་བའམ་མ་གྲུས་པ་ཡིན་པར་མེམས་པས་སྒྲ་
གནས་སྤོང་བཅུད་ཐམས་ཅད་སྒྲུང་ཞིང་སྒྲོབ་པར་བྱེད་དོ། །

དེར་བྱས་ཚན་རིག་ཞིབ་རྟོག་ཞིབ་བཞུས་པའི་འབྲས་བྱ་ལ་བོད་མི་རིགས་
གཞིས་ཆགས་སའི་མདོ་དབྱས་མཐོ་སྒང་འདིའི་ཁོར་ཕྱག་གི་གནམ་གཤིས་སྟོན་
མིན་གྱིས་ཐད་ཀར་ཨེ་ཤེ་ཡ་དང་དེ་ལས་ཀྱང་རྒྱ་ཆེ་བའི་འཆིག་ཉེན་ས་སྒང་འིལ་
འོའི་གནམ་གཤིས་འཕྱར་ཞོག་ལ་ཤུགས་སྤེལ་ཆེན་པོ་འབྱུང་བཞིན་པ་མཐོང་
སྤང་བྱ་བྱུང་བ་དང་བསྐྱེད་ནས། ཕྱལ་འདིའི་བདག་པོས་སྟོ་ཞིང་གཡའ་དག་
པའི་ནམ་མཁའ་དང་། གཙང་ཞིང་དྲར་ས་པའི་རྒྱ་རྒྱན། རྒྱང་ཞིང་རྩམ་
པའི་རྩ་ཐང་དང་ནགས་ཚལ་སོགས་ཀྱི་མ་མ་གས་པའི་འཆོ་གནས་ཤིག་དེར་གི་
བྱས་བར་སྒྲུང་སྒྲོབ་བྱས་ཡོད་པ་འདིར་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བྱེད་པ་དང་ཆབས་ཅིག
གལ་སྲིད་ཁ་བ་ཅན་པ་ཞེས་ཁོར་ཕྱག་ལ་བྱམས་ཤིང་འདོད་རྒྱུང་ཆོག་ཤེས་ཡིན་
པའི་མི་རིགས་འདི་འདྲ་ཞིག་གིས་བསྐྱེད་སྒྲུང་གསོད་ཀྱང་བའི་ཕྱལ་གཉན་ས་
འདིར་བདག་སྒྲུང་བྱས་མེད་པ་ཡིན་ན་མིའི་རིགས་ཀྱི་པ་ཁྱིམ་ལ་གཞོད་པ་རི་ལྟ་
བྱ་འབྱུང་བ་མི་ཤེས་ཞེས་བཤད་མཁན་ཡང་འབྱུང་ལུས་ཡིན། དེ་ཡང་ཡིན་ཏེ།
བྱས་བྱུང་ཁོ་བཅུ་ཐམས་ཀྱི་རིང་འདི་ལ་འང་མི་རྣམས་ཀྱིས་དངོས་པོའི་ཉེར་སྒྲུང་གྱ་
ཞོན་པའི་དཔལ་ཡོན་བསམ་ཏེ། ཁོར་ཕྱག་སྤོང་བཅུད་སྒྲུང་སྒྲོབ་ལ་དམ་སྟོད་
ཤོར་བའི་ཉེར་ལེན་ལས་འཛམ་གླིང་གི་མི་རིགས་ཆེན་པོ་ཀྱང་མ་ཕྱམ་བྱ་
བཀུར་བའི་གསེར་ལྗན་མ་སྟོང་རིང་མོའི་འོ་རྒྱན་འཆད་ལ་ཉེ་ཞིང་། རྒྱ་གར་
འཕགས་ཕྱལ་གྱི་ཡན་ལག་བརྒྱད་དང་ལྗན་པའི་གཞ་དྲག་རྒྱུར་འབྱུར་སྐད་པ་
རེད། གནད་འགག་གི་སྐབས་འདི་ལ་ཕྱལ་གྱི་དེད་གཞི་མིས་རྒྱ་བོ་གཙང་པོའི་
འབྱུང་ཁྲངས་དང་རི་བོ་གངས་རིའི་མཐོ་ས་འདིར་སྒྲུང་སྒྲོབ་སྒྲ་ལྟག་བཞུད་
དགོས་པའི་གལ་ཆེའི་རང་བཞིན་ཁ་བརྒྱ་ལྟེ་སྤོང་གིས་སྒྲུང་བཞིན་པ་ལགས་ན།
འབྱུང་འབྱུར་དངོས་པོའི་དཔལ་ཡོན་རེ་དང་བྱ་གཞོང་བ་དང་ཁོར་ཕྱག་སྒྲུང་

སྒྲིབ་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཐག་གཅོད་བཟང་པོ་ཕྱིན་རྒྱུ་ནི་རང་མེད་རྒྱལ་ཡུན་རིང་ཙམ་
ཞིག་གི་ལོ་ས་འགན་ལ་འཁུམས། །

གཉིས་པ། བོད་མིའི་བྱུང་རབས་མདོ་ཙམ་མེད་པ། །

བོད་ཡུལ་འདིར་མིའི་འཕྲོ་བ་ནི་ཉུང་བྱུང་རྒྱུ་ལ་མོན་གྱི་མོ་རྒྱས་སྡེ་བ་
ནམས་ཀྱིས་ཉེ་བ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་སྤྱོད་ཡོད་ལ། དེ་དག་འདྲར་རྒྱུ་ནི་
སྤྱི་ཐག་སྤྱོད་ལས་འཕྲེལ་བ་དང་། རྒྱ་གར་གྲུའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ལས་མཆོད་པ།
འཆར་གྱི་རིགས་ལས་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱི་དང་། དང་པོ་ལ་འཕགས་པ་རྒྱལ་རྒྱས་
གཞིགས་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱལ་སྤྱི་བྱུང་རྒྱལ་མེས་དཔལ་དང་འཕགས་པ་རྒྱལ་མེད་
རྒྱལ་བ་ཐག་སྤྱོད་མོ་གཉིས་འདྲེལ་བ་ལས་རང་རྒྱུད་མི་འདྲ་བའི་སྤྱི་ཐག་བྱུང་
ལ་དེ་དག་གི་རིགས་རྒྱུད་རིམ་བཞིན་འཕྲེལ་ནས་བོད་ཀྱི་མིའི་རིགས་རྒྱལ་མེ་
མོར་མོར་དབང་འདྲེལ་ནམས་བྱུང་པར་བཤད་པ་དང་། གཉིས་པར་གྲུའི་ཐག་
པའི་རྒྱལ་རྒྱུད་རྒྱལ་པོ་རྒྱ་མེད་ཞེས་པའི་འཁྲུང་བ་གཅིག་གར་ཙམ་གྱི་མོ་གས་
ལ་མོས་པ་ལས་བོད་ཀྱི་མི་རྒྱུད་དར་བར་བཤད་པ། གཞུམ་པ་ནི་རྒྱའི་ཐར་
ཡིག་གི་བཤད་རྒྱལ་ཉི་“ཕུ་མོར་ནི་རྒྱལ་འཆར་གྱི་རྒྱལ་ལྷ་གཏོགས་ལ། དེར་
ཡང་རིགས་བརྒྱུད་དང་ཁ་བཅུ་མཆོས། མ་རྒྱུད་དང་། ཅོར་སྤྱོད། འཁྲུ་
རྒྱལ་མོ་དཔལ་རྒྱའི་འབབ་ཡུལ་དུ་བཀམས་ཏེ་གནས་”^① ཞེས་འཁོད་ཡོད་པ་
ཉུང་ཤོད། དེ་དག་ནང་གི་སྤྱི་ཐག་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱུད་ལས་བོད་རང་ས་ནས་བོད་
མི་འཕྲེལ་བ་ནི་མཁས་པ་པལ་མོ་ཆེས་གཅིག་ཆེན་ཕྱིན་པའི་ཉེ་བ་ཞིག་ཡིན་ལ།
ཉེ་རྒྱལ་གཞན་ནམས་ཀྱང་འཕྲོག་པར་མི་ཕྱིན་དེ། རྒྱ་མཆོན་ནི་བོད་མི་རིགས་
བྱུང་འཕྲེལ་གྱི་མོ་རྒྱས་རྒྱ་རྒྱལ་རིང་མོའི་མོར་མི་རིགས་གཞན་དང་གཞན་ལ་
འབྲེལ་བ་རྒྱལ་མ་ཆད་པར་བྱུང་པས་གྲུའི་མི་རྒྱུད་དང་འཆར་གྱི་མི་རྒྱུད་དེ་
མིན་མི་རྒྱུད་གཞན་པ་དག་ཀྱང་འདྲེལ་ཡོད་དེས་པ་ནི་འཛམ་གླིང་གྱི་མི་རིགས་
བྱུང་འཕྲེལ་གྱི་གནས་རྒྱལ་ལས་ཤེས་བྱུང་། །

མོན་ཆད་ཞིབ་འཇུག་པ་ལ་ལས་བོད་འདི་ས་དཔངས་མཐོན་པོ་དང་

① 《བང་ཡིག་》མོག་གར་སྤྱན་གསལ།